Razvoj turizma u nacionalnom parku Plitvička jezera

Bićanić, Tena

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:733351

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

TENA BIĆANIĆ

RAZVOJ TURIZMA U NACIONALNOM PARKU PLITVIČKA JEZERA

Završni rad

Pula, kolovoz, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

TENA BIĆANIĆ

RAZVOJ TURIZMA U NACIONALNOM PARKU PLITVIČKA JEZERA

Završni rad

JMBAG: 0303060060, redoviti student
Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Ekonomija doživljaja
Mentor: doc. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, kolovoz, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Tena Bićanić, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Tena Bićanić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Razvoj turizma u Nacionalnom parku Plitvička jezera koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.
Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis
_____

Sadržaj

1. UVOD....1
2. NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA....2
2.1. Povijest i istraživanja Nacionalnog parka Plitvička jezera....3
2.2. Ustanova Nacionalnog parka Plitvička jezera....4
2.3. Prirodna baština....5
2.4. Kulturno-povijsena baština....9
3. TURIZAM U NACIONALNOM PARKU PLITVIČKA JEZERA....14
3.1. Infrastruktura....15
3.2. Aktivnosti....17
4. RAZVOJ TURIZMA U NACIONALNOM PARKU PLITVIČKA JEZERA....20
4.1. Problemi razvoja....20
4.2. Budući razvoj turizma....22
5. ZAKLJUČAK....25
LITERATURA....26
POPIS PRILOGA....30
SAŽETAK....31
SUMMARY....32

1. UVOD

Tema ovog završnog rada, kao što je vidljivo i u samom naslovu, je razvoj turizma u Nacionalnom parku Plitvička jezera. Rad je pisan iz kolegija Ekonomija doživljaja, a tema je odabrana u svrhu isticanja važnosti pravilnog razvoja turizma u zaštićenim područjima, kao što je ovo, uz održavanje zadovoljstva posjetitelja.

Rad pokriva sva bitna područja za ovu tematiku, od samih početaka turističkog iskorištavanja Plitvičkih jezera, do sadašnjeg stanja i mogućnosti za budućnost. S obzirom na to, tekst je podijeljen u tri poglavlja, od kojih se prvo bavi općim podatcima vezanim za Nacionalni park, drugo turizmom ovog područja, a treće razvojem turizma u budućnosti. Prvo poglavlje ističe geografska obilježja, povijest, te ciljeve Parka kao ustanove. Također, definira i osnovne elemente prirodne i kulturno povijesne baštine, na kojima se temelji atraktivnost Plitvičkih jezera, ali i zaštita istih. Druga je cjelina posvećena turizmu, to jest turističkoj infrastrukturi, prije svega smještajnim i ugostiteljskim objektima, te aktivnostima i uslugama koje se nude posjetiteljima Parka. Posljednje poglavlje bavi se problemima koji ugrožavaju turizam i sama Plitvička jezera, te nudi ideje za daljnji razvoj u skladu s načelima održivosti. Rad završava zaključkom u kojem se sažeto prikazuje sve ono najbitnije što je rečeno u prethodnim poglavljima.

Ovaj završni rad izrađen je prikupljanjem odgovarajuće stručne literature, te analizom iste. Informacije izražene u tekstu rada pronađene su u tiskanoj literaturi, u Gradskoj knjižnici Pula, Planu upravljanja Nacionalnog parka Plitvička jezera, te u internetskim izvorima, poput web stranica Nacionalnog parka Plitvička jezera, ali i na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske.

2. NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA

Pojam nacionalnog parka podrazumijeva veće, uglavnom neizmijenjeno, područje, zaštićeno radi očuvanja njegovih izvornih prirodnih vrijednosti. Takvi zaštićenih prirodnih područja u Hrvatskoj ima ukupno osam, a jedno od njih su i Plitvička jezera.[1]

Plitvička jezera nalaze se u Gorskoj Hrvatskoj, između planinskog lanca Male Kapele, koja se prostire na zapadu i sjeverozapadu, te Ličke Plješivice, smještene jugoistočno od jezera. Prostiru se kroz dvije županije, Ličko-senjsku, kojoj pripada čak 90,7% površine, te Karlovačku, na koju otpada preostalih 9,3%.[2]

Slika 1. Položaj Nacionalnog parka Plitvička jezera na karti Republike Hrvatske (https://hotel-mirni-kutak.hr/, 5.8.2018.)

S obzirom na uvjete korištenja i zaštite, prostor Nacionalnog parka Plitvička jezera podijeljen je u tri zone. Zona 1 je zona stroge zaštite koja podrazumijeva prostor najstrože i vrlo stroge zaštite. Pod najstrožom zaštitom, između ostalog, su i Čorkova uvala, Medveđak i cijelo područje oko Ciginovca, dok zona vrlo stroge zaštite uključuje većinu šumskih prostora na području Parka. Zonom 2 se smatra zona aktivne zaštite, što uključuje travnjake, naprimjer na Homoljačkom polju, i šume, kao što su one oko

[1] Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2017, str. 447., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2017/sljh2017.pdf, 1.8.2018.
[2] https://np-plitvicka-jezera.hr/o-parku/opcenito/, 30.6.2018

naselja Babin potok. Posljednja je zona 3, to jest zona korištenja. Ona se dijeli na zonu naselja, te zonu rekreacije i turističke infrastrukture.[3]

2.1. Povijest i istraživanja Nacionalnog parka Plitvička jezera

Prostor Nacionalnog parka Plitvička jezera i njegove okolice, čovjek je počeo naseljavati još u prapovijesno doba, te ga naseljava i danas. Kroz njegovu dugu povijest, izmjenjivali su se narodi koji su ondje živjeli. Prvo su to bili Japodi, a zatim i Rimljani, dok su, u srednjem vijeku, na ovaj prostor počeli dolaziti Hrvati.

Turska su osvajanja, u 14. stoljeću, dovela do pustošenja, zbog čega su Turci počeli naseljavati vlaško stanovništvo, kako bi zadržali vlast nad teritorijem. Ta je vlast prekinuta krajem 17. stoljeća, a ubrzo nakon toga je područje Like, zajedno s Plitvičkim jezerima, pripalo Habsburškoj Monarhiji, kao dio Vojne Krajine. Upravo zato što se radilo o graničnom prostoru, ovaj je kraj doživio još nekoliko sukoba između Monarhije i Osmanskog Carstva, sve dok nisu jasno definirane granice carstava. 80 godina nakon, ovo se područje više nije koristilo u vojne svrhe, zbog čega se počeo mijenjati način života lokalnog stanovništva.[4]

Kartografski zapisi Plitvičkih jezera postoje još iz 17. stoljeća, dok su prvi poznati tekstualni zapisi, oni iz druge polovice 18. stoljeća.[5] S obzirom na to da Plitvička jezera karakterizira izrazita ekološka vrijednost, ovaj je prostor već desetljećima predmet brojnih istraživanja, zbog čega su prvi zapisi uglavnom iz znanstvenih radova. Istraživanja povijest ovog područja započinje 1850. godine, s limnološkim mjerenjem dubina koje je proveo major Franz Bach, te prvim geološkim istraživanjem, doktora Josipa Saucha.

Krajem 19. stoljeća, na prijedlog profesora dr.sc. Gustava Janečeka, osnovano je Društvo za uređenje i poljepšanje Plitvičkih jezera i okolice.[6] Radi se o najstarijem ličkom građanskom društvu, utemeljenom s ciljem očuvanja Plitvičkih jezera i okolnog područja, ali i stvaranjem uvjeta za primanje i boravak posjetitelja.[7] Osim što se brinulo o zaštiti prirodne vrijednosti, važnu je ulogu imalo i u razvoju turizma. Društvo je

[3] Prostorni plan područja posebnih obilježja Nacionalnog parka Plitvička jezera, str. 4., http://www.mgipu.hr/doc/PPNPPlitvicka_jezera/00_PPPPO_NP_PJ_K1_ODLUKA_Odredbe_NKP.pdf, 9.8.2018.
[4] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/kulturno-povijesna-bastina/, 8.8.2018.
[5] http://www.poslovniturizam.com/destinacije/plitvicka-jezera/28/povijest/, 9.8.2018.
[6] https://np-plitvicka-jezera.hr/znanstveno-istrazivacki-rad/povijesni-pregled/, 9.8.2018.
[7] Brlić, I., Lička društva za poljepšanje mjesta – početci zaštite ličkih kulturnih i prirodnih osobitosti, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Gospić, 2014., str. 209.

izgradilo hotel, nabavilo dvije lađe za plovidbu po jezeru Kozjak, uređivalo staze i odmorišta, te postavljalo putokaze, klupe i rasvjetu. Također, brinulo se i o promociji ovog područja, pa je iz tog razloga kreiralo plakate i članke o Plitvički jezerima.[8]

Prije nego što su Plitvička jezera proglašena nacionalnim parkom, istraživanja su uglavnom vršili pojedinci, dok se kasnije to mijenja, te su ona organizirana i sufinancirana od strane Parka. Značajnu ulogu u istraživanju područja Nacionalnog parka imala je prva znanstveno-istraživačka postaja, Biološka stanica „Plitvička jezera“, kao i Znanstvena stanica “Ivo Pevalek”, osnovana nešto kasnije. Svrha ovih stanica bila je pokretanje i koordiniranje znanstvenih istraživanja.

U drugoj polovici 20. stoljeća, počinje se izdavati Plitvički bilten, publikacija koja daje informacije o rezultatima istraživanja. Osim njega, danas Park izdaje i znanstvene zbornike, te organizira stručne simpozije, a 2003. godine otvorio je i Znanstveno-stručni centar „dr. Ivo Pevalek“, kako bi se i dalje istraživala vrijednost ovog zaštićenog prostora.[9]

2.2. Ustanova Nacionalnog parka Plitvička jezera

Zbog svoje iznimne prirodne važnosti, 08. travnja 1949. godine, ovo je područje proglašeno nacionalnim parkom. Time su Plitvička jezera postala prvi, a ujedno i najveći nacionalni park u Hrvatskoj.[10] Iako je do proglašenja došlo tek 1949., akademik Ivo Pevalek, koji je proučavao fenomen sedrenja, počeo je upozoravati na važnost zaštite još 1926. godine.[11] Proces formiranja sedrenih barijera, kojim je nastao niz jezera, glavni je fenomen, ali i razlog zbog kojeg su Plitvička jezera, 26. listopada 1979., upisana na UNESCO-vu Listu svjetske baštine.[12]

Godinu dana nakon što su Plitvička jezera postala nacionalni park, točnije 1950. godine, osnovana je Uprava Nacionalnog parka Plitvička jezera sa sjedištem u Plitvičkom Ljeskovcu. Ona je odredila granice Parka, formirala službe za njegovo nesmetano funkcioniranje i pokrenula razna istraživanja, koja su publicirana 1958. godine. Također, donijela je i nekoliko dokumenata za upravljanje i uređenje Nacionalnog parka. 1960. donesen je Program generalnog urbanističkog plana, a

[8] http://www.poslovniturizam.com/destinacije/plitvicka-jezera/28/razvoj-turizma/, 9.8.2018.
[9] https://np-plitvicka-jezera.hr/znanstveno-istrazivacki-rad/povijesni-pregled/, 9.8.2018.
[10] https://np-plitvicka-jezera.hr/o-parku/opcenito/, 30.6.2018.
[11] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 11., https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.
[12] https://np-plitvicka-jezera.hr/o-parku/opcenito/, 30.6.2018.

1971. i sam Generalni urbanistički plan. Četiri godine kasnije stvoren je Prijedlog Prostornog plana, a sam Prostorni plan, 1986. godine. Kao dio Projekta očuvanja krških ekoloških sustava, 2003. je počelo izrađivanje Plana upravljanja Nacionalnog parka Plitvička jezera, koji je nakon četiri godine i završen.

S obzirom na to da se radio o području karakterističnom po velikoj bioraznolikosti i drugim prirodnim specifičnostima, temeljne djelatnosti Nacionalnog parka kao ustanove su zaštita, promicanje i očuvanje prirode i samog Parka. Također, Nacionalni Park se brine da se održivo koriste prirodna dobra i neometa odvijanje prirodnih procesa, te nadzire provođenje mjera zaštite.[13]

Kao i sve druge organizacije, tako i Nacionalni park Plitvička jezera mora imati jasno definiranu viziju, koja je istaknuta u njegovom Planu upravljanja. Vizija glasi: „Nacionalni park Plitvička jezera ostat će Svjetska prirodna baština UNESCO-a, hrvatski predvodnik u očuvanju i promicanju jedinstvenih prirodnih i kulturnih vrijednosti u njihovoj valorizaciji kroz održivi turizam na dobrobit regije, lokalne zajednice i zadovoljstvo posjetitelja.“. Njome se ističe važnost očuvanja ovakvih prostora, te njihova uloga u razvoju turizma koji će koristiti, kako domicilnom stanovništvu, tako i turistima, ali i pozicioniranosti Plitvičkih jezera na UNESCO-voj Listi, kao oblika promocije. Za ostvarivanje vizije utvrđeni su određeni ciljevi, poput očuvanja bioraznolikosti, suradnje lokalne zajednice i uprave Parka, te osiguranja doživljaja ponude Parka za posjetitelje.[14]

2.3. Prirodna baština

Iako su najvažniji element krajobraza i ključna atrakcija koja čini Plitvička jezera prepoznatljiva, vode, to jest jezera i slapovi, oni čine svega 1% površine Parka. Radi se o 16 većih i niz manjih jezera, podijeljenih u Gornja i Donja.[15] Gornja jezera obuhvaćaju Prošćansko jezero, Ciginovac, Okrugljak, Batinovac, Veliko i Malo jezero, Vir, Galovac, Milino jezero, Gradinsko jezero, Burgete i Kozjak, dok u Donja jezera spadaju Milanovac, Gavanovac, Kaluđerovac i Novakovića Brod. Najveća su Prošćansko i Kozjak, a sva su jezera nastala upravo temeljnim fenomenom ovog područja, to jest procesom rasta sedre, kojim se kreiraju barijere među jezerima, te

[13] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 5., https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.
[14] Ibid. str. 15., 16.
[15] Ibid. str. 25.

novi slapovi i kaskade.[16] Uz pomoć algi i mikroorganizama, taloženjem kristala kalcijevog karbonata iz vode, nastaju sedrene barijere.[17] Neki od brojnih slapova nastalih tim procesom su i Veliki slap, te slapovi Milke Trnine, imenovani po hrvatskoj opernoj pjevačici koja je, krajem 19. stoljeća, donirala novac tadašnjem Društvu za uređivanje i poljepšanje Plitvičkih jezera.[18]

Slika 2. Jezero Novakovića Brod (https://www.svesnizeno.hr/, 28.7.2018.)

Nacionalni park, dio je Dinarskog krškog područja, a takav krški reljef podrazumijeva karbonatne stijene, podložne kemijskom i mehaničkom trošenju. To znači, da prodiranjem vode kroz pukotine, dolazi do otapanja stijena, čime nastaju različiti površinski i podzemni krški oblici. S obzirom na to, jedna od atraktivnosti ovog područja su i brojni speleološki objekti koji se nalaze unutar Parka. Do sada je zabilježeno 114 takvih objekata, uključujući i one koji se nalaze u rubnom dijelu Nacionalnog parka, točnije do 500 m izvan samih granica. Najvećim dijelom se radi o jamama, njih čak 82, to jest 72% svih speleoloških objekata. Ostala 32 objekta su špilje. Također, prevladavaju manji objekti, koji su plići i kraći od 50 m, dok se dubina ili duljina preostalih objekata kreće između 50 i 500 m, zbog čega ih se svrstava u srednje velike speleološke objekte. Neke od većih su jama Čudinka i jama na Vršiću, dok su, 1964., Špilja Vile jezerkinje, Šupljara i Golubnjača dodatno zaštićene kategorijom geomorfološkog spomenika prirode. Neki su objekti i paleontološki

[16] https://np-plitvicka-jezera.hr/o-parku/opcenito/, 2.7.2018.
[17] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/sedra/, 2.7.2018.
[18] Meštrov, M. i dr., Plitvička jezera, Zagreb 1998., str. 32.

značajni jer su u njima pronađene kosti špiljskog medvjeda, a radi se o Rodića pećini i Mračnoj špilji.[19]

U sklopu Parka nalazi se i veliko šumsko područje koje zauzima ¾ površine Nacionalnog parka Plitvička jezera. Definirane su dvije zone šuma na ovom prostoru, zona bukovih šuma i zona bukovo-jelovih šuma, te brojne šumske zajednice.[20] Otkad je područje zaštićeno, šumama se više ne gospodari i ne koristi za dobivanje drvne sirovine. Jedna od najvažnijih šumskih površina je šuma bukve i jele poznata pod nazivom Čorkova uvala, koja je 1965. godine proglašena posebnim rezervatom, jer se radi o najbolje sačuvanoj prašumi unutar areala ekosistema šume bukve i jele. Također, 1962. godine, posebno je zaštićena skupina Tisa, kao spomenik parkovne arhitekture. Ona danas više ne postoji jer su u Domovinskom ratu, za vrijeme okupacije ovog područja, sva stabla tise posječena, a na njihovim su mjestima ostali samo panjevi.[21]

Izrazito važnu ulogu u očuvanju bioraznolikosti unutar Parka imaju i travnjaci, to jest livade i pašnjaci. Oni su nastali radi čovjekove potrebe za prostorom za napasanje stoke i uzgoj hrane, zbog koje je košenjem trave i gaženjem onemogućeno da travnjaci ponovno zarastu. Takvim postupanjem došlo je do razvoja raznolike travnjačke vegetacije, ali i očuvanja nekih životinjskih vrsta za koje su ovakve površine važne radi pronalaska hrane.[22] U najveće travnjake spadaju Homoljačko i Brezovačko polje, te Karleušine plase.[23]

Jedno od najvažnijih obilježja svih zakonom zaštićenih prostora, pa tako i ovog nacionalnog parka je bioraznolikost, to jest raznolikost kako biljnih, tako i životinjskih vrsta. Do danas je na prostoru Plitvičkih jezera zabilježeno više od 1400 biljnih vrsta i podvrsta, što ujedno čini i 30% ukupne flore Hrvatske. Taj broj uključuje i preko 60 vrsta orhideja, od kojih je najpoznatija i ujedno jedna od najugroženijih orhideja na prostoru Europe gospina papučica. Važnost orhideja se očituje upravo u činjenici da

[19] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/krski-krajobraz/, 12.7.2018.
[20] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/raznolikost-stanista/sume/, 12.7.2018.
[21] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 30., 42. https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.
[22] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/raznolikost-stanista/travnjaci/, 13.7.2018.
[23] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 26. https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898. 16.7.2018.

su ove vrste često istrebljivane, pa zbog toga i vrlo rijetke. Zastupljene su i neke endemične i ugrožene vrste flore. Iako endemi čine svega 1,7% vrsta na prostoru Parka, oni nisu nevažni i zanemarivi. Neke od endemičnih vrsta su livadni procjepak, krški kukurijek i hrvatski karanfil, te šupaljka. Za razliku od endemičnih, na ugrožene vrste otpada gotovo 5% sve flore Plitvičkih jezera. Neke od njih su zlatna jezičnica, koja je kritično ugrožena na globalnoj razini, te joj je Park jedino nalazište na prostoru jugoistočne Europe, ali i puzavi celer. Također, poznate su i tri biljke mesožderke, od kojih je kritično ugrožena vrsta pod nazivom obična tustica, dok su ostale dvije, okruglolisna rosika i mala mješinka.[24]

Slika 3. Gospina papučica (https://www.plantea.com.hr/, 28.7.2018.)

Niti fauna Nacionalnog parka nije ništa manje bogata, a razlog tomu su raznolika i očuvana staništa. Veliki broj istraženih vrsta uvršten je u Direktivu o zaštiti ptica i Direktive o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore, kao i u druge dokumente o ugroženim i endemičnim vrstama. Iako životinjski svijet nije u potpunosti istražen, utvrđeno je 259 vrsta kralježnjaka i više od 300 vrsta leptira, od kojih većinu čine noćni leptiri, ali i brojne druge vrste kukac. Od leptira, tu su močvarni, veliki i gorski plavac, ali i brojne ugrožene vrste, poput lastinog repa, uskršnjeg leptira i crnog apolona. Neke od skupina kukaca zastupljenih na ovom području su tulari, trčci i vretenci, poput ugrožene vrste nazvane veliki kralj, te ostali kukci, kao što je četveropjega cvilidreta i alpska strizibuba. Vode, kao ključan dio Parka, stanište su brojnim vrstama, poput potočne pastrve i ugrožene i strogo zaštićene vrste, potočnog raka. Iako je pastrva

[24] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/flora/, 13.7.2018.

tipičan stanovnik ovih voda, danas je potisnuta od strane stranih vrsta riba. Također, zastupljeni su i gmazovi i vodozemci, poput crnog daždevnjaka, velikog alpskog vodenjaka, živorodne i velebitske gušterice, te zmija otrovnica, poskoka i riđovke. U šumama i na travnjacima, nastanjene su i mnoge vrste ptica, kao što je jastrebača, kojoj je ovo najgušće naseljeno stanište u Hrvatskoj. Nacionalni park dom je i za 12 vrsta grabljivica i osam vrsta sova, uključujući i jastrebaču, te brojnim drugim pticama. Zabilježeno je i više od 50 vrsta sisavaca, a najbrojniji su šišmiši, kojih ima 22 vrste i sve su strogo zaštićene. Neki od njih su širokouhi mračnjak, dugokrili pršnjak i dugonogi šišmiš. Ipak, najznačajniji stanovnici ovog područja su najveće europske zvijeri, smeđi medvjed, vuk i ris, ali i divlja mačka, te vidra. S obzirom na to da su sve ugrožene, i to ne samo u Hrvatskoj, već i na globalnoj razini, proglašene su strogo zaštićenim vrstama. Značaj ovih vrsta i zaštite istih, očituje se i u činjenici da je medvjed simbol ovog područja, zbog čega se i nalazi na logu Parka, te statusu kritično ugrožene vrste, koji je dodijeljen risu.[25]

Na području Plitvičkih jezera, zabilježeno je 800 vrsta gljiva, uključujući i jednu novu vrstu imenovanu *Ceriporiopsis jelicii*, a više od 40 ih se smatra ugroženima, s obzirom na to da im je ovo jedino nalazište u Hrvatskoj. Neke od njih su prašumska sočnoporka i limunasta smolocijevka.[26] Važno je napomenuti da na ovom prostoru borave i neke autohtone pasmine koje su očuvane radi tradicijske poljoprivrede. U tu kategoriju spada i lička pramenka, koja je značajna zbog proizvodnje mesa i mlijeka, ali i očuvanja travnjačkih staništa.[27]

2.4. Kulturno-povijesna baština

Prostor Nacionalnog parka značajan je i po svojoj povijesti, koja započinje još u prapovijesno doba kada su ga naseljavali Japodi, a kasnije i Rimljani. Tradicionalno se stanovništvo ovog područja bavilo stočarstvom, poljodjelstvom, mlinarenjem i iskorištavanjem šume. Nakon što je Plitvičkim jezerima dodijeljena titula Nacionalnog parka, zabranjene su skoro sve gospodarske djelatnosti u njegovom prostoru. Danas lokalno stanovništvo ima druge koristi od Parka, jer ih se veliki broj tamo zapošljava,

[25] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/fauna/, 13.7.2018.
[26] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/gljive-i-lisajevi/, 30.6.2018.
[27] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/izvorne-pasmine/, 13.7.2018.

iznajmljuje smještaj posjetiteljima, te imaju pravo koristiti zemljište koje se nalazi na površini Nacionalnog parka, u svrhu tradicionalne poljoprivrede.[28]

Unatoč postojanju mnogih arheoloških lokaliteta, većina njih nije istražena i ne koriste se u turističke svrhe. Jedan od bolje istraženih objekata kulturno-povijesne baštine je gradina Krčingrad, poznata i kao gradina Kozjak. Smještena je na poluotoku između Kozjaka i Gradinskog jezera, a specifična je po svojoj trokutastoj kuli, kakva postoji na još samo tri lokacije u Europi, što ju čini rijetkim primjerom srednjovjekovne arhitekture.[29] Ova se gradina nalazi na Listi preventivno zaštićenih kulturnih dobara.

Slika 4. Gradina Krčingrad (https://np-plitvicka-jezera.hr/, 23.7.2018.)

Brojni su i objekti kulturne i gospodarske baštine, koji su izgrađeni prije proglašenja Nacionalnog parka. Najzastupljenija je „Lička brvnara“, koja predstavlja autohtonu arhitekturu ovog područja. Ona zajedno s gospodarskim objektima, poput štale, sjenika i mlina, čini cjelinu, koja se naziva okućnicom ili gospodarstvom. Neke su od okućnica sačuvane, a dvije, smještene u Plitvica Selu i Plitvičkom Ljeskovcu, nalaze se i na Listi zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske.

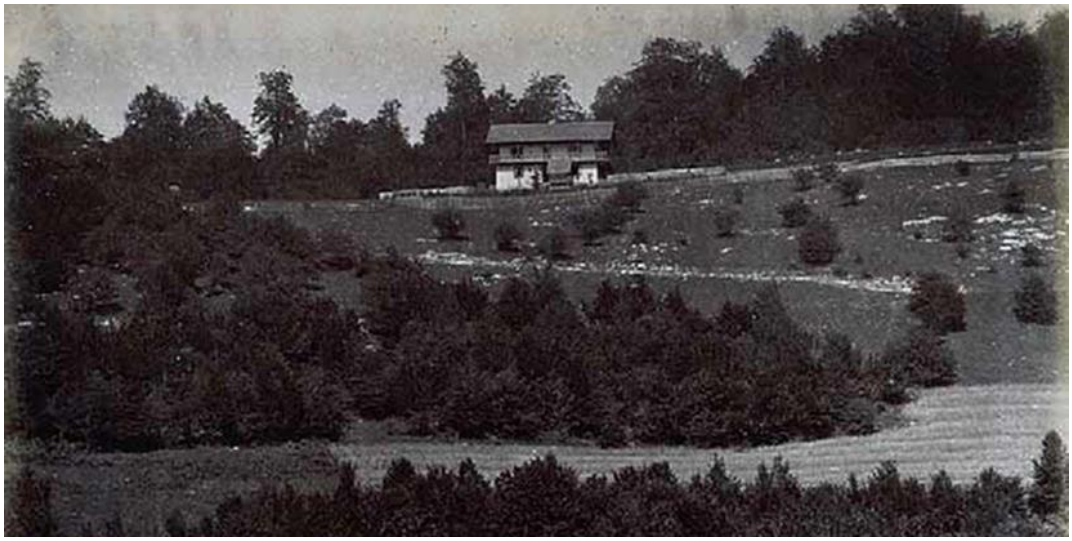
Sačuvano je i nekoliko vodenica, uključujući i Radekin mlin, koji je preventivno zaštićen. Na tu istu Listu preventivno zaštićenih građevina uvrštena je zgrada bivšeg restorana društvene prehrane i poštanskog ureda, te kompleks zgrade mesnice, hotel Plitvice i restoran Kozjak. Također, od kulturno-povijesne baštine, u području Parka,

[28] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 46. https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.
[29] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/kulturno-povijesna-bastina/, 16.7.2018.

nalaze se i Vila Izvor i četiri stambene zgrade u naselju Plitvička jezera, te su svi na Listi kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Postojali su mnogi drugi objekti koji su bili preventivno zaštićeni do 1988. godine, ali su uništeni tijekom Domovinskog rata ili su se srušili zbog nedostatka brige za iste.[30]

Iako se Plitvička jezera u tekstovima spominju već u 18. stoljeću, turistički atraktivna postaju tek u 19. stoljeću, kada ih počinju posjećivati vojni zapovjednici.[31] Upravo se zbog njih gradi prvi smještajni objekt na području Parka, izgrađen još 1862. godine, a bio je to drveni objekt na platou Velike Poljane, nazvan „Turistička kuća". Mogao je primiti maksimalno 15 osoba, a posluživao je i hranu. Godine 1880. otvoreno je prenoćište Kod Prošćanskog jezera, prvi privatni smještajni objekt. Deset godina kasnije, u njegovoj blizini izgrađena je gostionica „K putničkoj vili", kasnije preimenovana u „Svratište k Plitvicama", te pilana. Ovi su objekti naknadno uklonjeni, a na njihovom mjestu osvanulo je svratište s gostionicom, nazvano „Pansion Labudovac".

Slika 5. Turistička kuća (https://np-plitvicka-jezera.hr/, 23.7.2018.)

Hotel Plitvice bio je prvi hotel na ovom području, a izgradilo ga je Društvo za uređenje i poljepšanje Plitvičkih jezera, krajem 19. stoljeća, na Velikoj Poljani. Iako je izgorio u požaru 1939., ponovno je izgrađen sredinom 50-ih godina 20. stoljeća, a

[30] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 48. https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.
[31] http://www.poslovniturizam.com/destinacije/plitvicka-jezera/28/razvoj-turizma/, 5.8.2018.

projektirao ga je arhitekt Marijan Haberle. Na prostoru Velike Poljane izgrađene su i brojne vile i ljetnikovci, poput Vile Darinke i Vile Franić.

Na prostoru Plitvičkih jezera, sredinom 20. stoljeća, izgrađene su i tri lugarnice, od planiranih deset. Od njih, najbolje je očuvana ona u Čorkovoj uvali, koja je zajedno s lugarnicom Prijeboj, zaštićeno kulturno dobro. Treća lugarnica, sagrađena je u naselju Poljanak, ali je uništena tijekom Domovinskog rata, dok je lugarnica Prijeboj u ruševnom stanju, a ona u Čorkovoj uvali predviđena za rekonstrukciju. Na granici Nacionalnog parka, u selu Korana, postoji i mlin, te pilana na vodeni pogon, koji su rijedak primjer sačuvanog narodnog graditeljstva, ali i primjer iskorištavanja vode kao izvora energije, zbog čega su i zaštićeni. Mlinski kamen koji melje žitarice djeluje uslijed okretanja osovine, do kojeg dolazi radi pad vode na mlinsko kolo. Mlin, koji je stanovništvo nekoć koristilo za meljenje žitarica, i u kojem se nalaze tri mlinska kamena, kao i mlinareva soba, danas se koristi u turističke svrhe, nakon što je obnovljen 2002. godine radi oštećenja nastalih tijekom Domovinskog rata. Pilana se nalazi svega 50 metara od mlina, te funkcionira na principu vode koja pokreće kotač, što uzrokuje pokretanje pile. Ovaj je objekt izgrađen u prvoj polovici 20. stoljeća, a obnovljen na samom početku 21., baš kao i mlin.

Slika 6. Lugarnica Prijeboj (https://np-plitvicka-jezera.hr/, 5.8.2018.)

Kao primjer industrijske arhitekture prve polovice 20. stoljeća, zaštićena je hidroelektrana Burget. Ona se nalazi u pećini pokraj istoimenog jezera i prvobitno je

bila izgrađena kako bi se Hotel Plitvice opskrbljivao vodom. Danas se zbog lošeg stanja ne koristi ni kao hidroelektrana, niti u turističke svrhe. S obzirom na to da se u mnogim selima na prostoru Parka mogu vidjeti tradicionalne građevine, ali i način života, ona se smatraju zaštićenim kulturnim krajolikom ovog područja.[32]

[32] https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/kulturno-povijesna-bastina/, 17.7.2018.

3. TURIZAM U NACIONALNOM PARKU PLITVIČKA JEZERA

Svake godine više od milijun turista posjeti Nacionalni park Plitvička jezera, a u prvih devet mjeseci 2017. godine, Park je zabilježio preko 1 500 000 posjetitelja. Ta brojka već godinama kontinuirano raste, a od 2014. godine, i redovito prelazi milijun posjetitelja.[33] Takve brojke pokazatelj su velike popularnosti Plitvičkih jezera među turistima koji dolaze u Hrvatsku, kao i važnosti zaštićenih prirodnih prostora za turizam. Ovakva područja nisu primjer isključivo ekološkog turizma, već spajaju i druge selektivne oblike turizma, poput kulturnog, gastronomskog i sportsko-rekreacijskog. Oni se manifestiraju kroz brojne događaje koji se organiziraju u Parku, čime se privlače različiti segmenti turista.

Za posjetitelje su predviđena tri ulaza u Park, Ulaz 1, Ulaz 2 i pomoćni ulaz Flora. Na svakom od njih, moguće je kupiti ulaznice. Cijena ulaznica ovisi o periodu, dobi posjetitelja i o tome da li se radi od grupi ili pojedincu. Djeca do 7 godina i osobe s invaliditetom većim od 50%, ulaze besplatno. Cijene za osobe do 18 godina, studente i odrasle, podijeljene su na razdoblje od siječnja do kraja ožujka, studeni i prosinac, kada su najpovoljnije, te na period od početka travnja do kraja lipnja, rujan i listopad. Tijekom sedmog i osmog mjeseca, cijene su najviše, a razlikuju se s obzirom na to da li je ulaznica kupljena prije ili poslije 16h. Osim jednodnevnih, posjetitelji imaju na raspolaganju i mogućnost kupovine dvodnevnih ulaznica koje vrijede za dva uzastopna dana, dok je za goste hotela unutar Parka omogućeno i produžavanje ulaznica na recepciji. U cijenu je uključen prijevoz elektrobrodom i panoramskim vlakom, a moguća je i rezervacija, koja je nužna za grupne posjete.

[33] Izvješće o radu Turističke zajednice općine Plitvička jezera, str. 8., https://www.discoverplitvice.com/wp-content/uploads/Izvje%C5%A1%C4%87e-o-radu-Turisti%C4%8Dke-zajednice-Op%C4%87ine-Plitvi%C4%8Dka-jezera-od-01.01.2017.-do-30.09.2017..pdf, 1.8.2018.

KATEGORIJA POSJETITELJA	PERIOD – CIJENA PO OSOBI (kn)		
	1.1. – 31.3. + 1.11. – 31.12	1.4. – 30.6. + 1.9. – 31.10.	1.7. – 31.8.
Djeca do 7 god. i osobe s posebnim potrebama s invaliditetom preko 50 %*	gratis	gratis	gratis
Djeca od 7 do 18 godina	35,00	80,00	do 16:00 h: 110,00 / nakon 16:00h: 50,00
Djeca od 7 do 18 godina – grupe	30,00	70,00	do 16:00 h: 110,00 / nakon 16:00h: 50,00
Odrasli	55,00	150,00	do 16:00h: 250,00 / nakon 16:00h: 150,00
Odrasli – grupe	50,00	130,00	do 16:00h: 250,00 / nakon 16:00h: 150,00
Studenti**	45,00	100,00	do 16:00h:160,00 / nakon 16:00h: 100,00
Studenti – grupe	40,00	90,00	do 16:00h: 160,00 / nakon 16:00h: 100,00

Slika 7. Cjenik jednodnevnih ulaznica (https://np-plitvicka-jezera.hr/, 5.8.2018.)

Za grupna vođenja od minimalno 15 osoba, predviđena je cijena od 900 kn za poludnevne programe i 1300 kn za cjelodnevne. Na Ulazu 1 i 2 naplaćuje se parking, za automobile 7 kn/sat, a za autobuse, automobile s prikolicom i kampere, 70 kn/sat.[34]

3.1. Infrastruktura

Iako se radi o zaštićenom prostoru, u sklopu Parka i u njegovoj neposrednoj blizini, nalazi se potrebna infrastruktura za razvoj turizma. Ona uključuje četiri hotela, dva kampa, 12 ugostiteljskih objekata, te nekoliko trgovina i suvenirnica.

Od hotela, tu su hotel Grabovac, Plitvice, Jezero i Bellevue. Hotel Grabovac ima kapacitet od 32 sobe, te restoran i caffe bar, koji nude lokalne specijalitete. S obzirom na to da je od Parka udaljen 10-ak minuta, hotel svojim gostima nudi i besplatnu uslugu prijevoza do Nacionalnog parka. U sklopu hotela nalazi se parkiralište, garaža i dječje igralište, a dozvoljeni su i ljubimci. Za razliku od hotela Grabovac, hotel Plitvice se nalazi u samom središtu Plitvičkih jezera. S 51 sobom i jednim apartmanom, ovo je bio prvi hotel A kategorije u Hrvatskoj. Uz brojne druge sadržaje i usluge, gostima je na raspolaganju i tv-salon, koji je prikladan za manje skupove i seminare. U njegovoj neposrednoj blizini smješten je još jedan hotel, pod nazivom Bellevue. Hotel ima 74 sobe, caffe.bar, tv-salon, ali i banku, te nudi samo noćenje s doručkom. Nedaleko od jezera Kozjak, izgrađen je hotel Jezero s 210 soba i 19 apartmana, od kojih su dva prilagođena osobama s posebnim potrebama, te restoranom i barom. Ovo je hotel s

[34] https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/cjenik/, 5.8.2018.

najvećim kapacitetom, a uključuje i teretanu, kuglanu, frizerski salon, bazen, saunu i parnu kupelj. Također, ovo je jedan od vodećih kongresnih hotela u Lici s kongresnom dvoranom i dvoranama za sastanke Flora i Sedra, te još dvije manje dvorane.

Slika 8. Hotel Jezero (https://www.booking.com/, 23.7.2018.)

Od smještajnih objekata, u Nacionalnom parku Plitvička jezera nalaze se i dva autokampa, Korana i Borje. Kamp Korana je veći i prima oko 2500 kampista. U sklopu kampa, nalazi se 47 bungalova, zajednički sanitarni čvorovi, restoran, bar, trgovina i prostor za roštiljanje. Ime je dobio po rijeci uz koju je smješten. Za razliku od ovog, kamp Borje se nalazi na rubnom dijelu Parka, te može primiti oko 350 kampista. Ima zajednički sanitarni čvor, a u blizini se nalazi istoimeni restoran, koji uključuje bar, trgovinu i mjenjačnicu.[35]

Nacionalni park Plitvička jezera ima četiri restorana. Lička kuća je nacionalni restoran izgrađen 1972. godine, nasuprot sjevernog ulaza, to jest Ulaza 1. Uređen je u stilu tradicionalne ličke kuće s otvorenim ognjištem u sredini, gdje se pripremaju autohtona jela ovog kraja, poput janjetine i jela ispod peke. Restoran je u potpunosti restauriran 2015. godine. Tu je i restoran Poljana koji se nalazi u središtu Parka, u blizini hotela Bellevue i Plitvice. Sastoji se od bara, restorana sa samoposluživanjem i nacionalnog restorana s otvorenim ognjištem. U sklopu Plitvičkih jezera nalaze se još i restorani Borje i Korana.

[35] https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/hoteli-i-kampovi/, 19.7.2018.

Slika 9. Lička kuća (https://np-plitvicka-jezera.hr/, 23.7.2018.)

Usluge hrane i pića, osim restorana, nude i tri bistroa, Vučnica, Hladovina i Kozjačka draga, te buffeti, Kupalište, Labudovac i Slap. Bistro Vučnica nalazi se u sklopu skijaškog centra u naselju Mukinje, a Kozjačka draga, na poljani uz obalu jezera Kozjak. Na obali Kozjaka smješten je i buffet Kupalište. Cafe-bar Rapajinka nalazi se na Stanici 1, a Flora na Stanici 2 panoramskog vlaka, u podnožju hotela Jezero.[36]

3.2. Aktivnosti

S obzirom na to da se radi o zaštićenom prirodnom području, posjetitelji moraju poštivati određena pravila tijekom svog boravka u Parku, kako se ne bi ugrozilo upravo ono zbog čega je područje zaštićeno. Što se tiče flore, zabranjeno je oštećivanje drveća i branje biljaka. Nije dopušteno pecanje, uznemiravanje i hranjenje životinja, ali ni uvođenje pasa bez povodca. Također, u Parku nisu dozvoljene aktivnosti poput kampiranja, bicikliranja i kupanja u jezerima. Posjetitelji se ne smiju kretati izvan označenih staza, vikati, oštećivati stijene, niti paliti vatru, a smeće moraju odlagati na za to predviđena mjesta.[37]

U skladu s tim pravilima, ponuđene su određene aktivnosti za posjetitelje koji ne žele samostalno obilaziti Nacionalni park, te događaji kojima se upotpunjuje ponuda. Nacionalni park Plitvička jezera nudi osam kružnih programa obilaska jezerske zone i četiri planinarske staze. Za posjetitelje koji ulaze na Ulaz 1 predviđena su četiri programa, te još četiri za one koji kreću od Ulaza 2. Turisti mogu birati između

[36] https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/ugostiteljstvo/, 21.7.2018.
[37] https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/pravila-ponasanja/, 22.7.2018.

kraćih i duljih obilazaka. Kraći traju 2-3 ili 4-6 sati, te obuhvaćaju udaljenosti od 3,5 do čak 9 km. S druge strane, duži obilasci protežu se na nešto više od 18 km, te mogu trajati između 6 i 8 sati. Neki od njih uključuju vožnju elektrobrodom i panoramskim vlakom, za koje je potrebno imati važeću ulaznicu za Park, dok su ostali bazirani na šetnji. U sklopu ovih programa, razgledavaju se Gornja i Donja jezera ili samo jedna od njih, ovisno o duljini obilaska.[38]

Krajem 19. stoljeća, uređena je planinarska staza Medveđak, duljine 8 km, koja vodi do vrhova Tupi Medveđak, Oštri Medveđak i Turčić. Staza kreće od Ulaza 2 prema vrhovima, a razdvaja se na dvije staze, ovisno o tome do kojeg se vrha želi doći, te završava na Ulazu 1. Posjetiteljima su na raspolaganju i poučno rekreativna staza Čorkova uvala, dugačka 21 km, te 9 km duga staza Plitvica.[39]

Turistička ponuda Nacionalnog parka uključuje i skijanje. Skijalište se nalazi u naselju Mukinje, 5 km od Ulaza 1, te ima jednu vučnicu i nekoliko skijaških staza, duljine od oko 400 m. Posjetiteljima je omogućeno skijanje, bordanje i sanjkanje, ali i najam sve potrebne opreme, te rezervacija iste.[40]

Kao dio ponude sportsko-rekreacijskog turizma, u Parku se svake godine, u prvom tjednu lipnja, održava cestovna atletska utrka, Plitvički maraton. Sudionici mogu birati između maratona, polumaratona, utrke na 5 km i dječje utrke, koje se dijelom ili u potpunosti trče kroz Nacionalni park. Trkači u svojim startnim paketima dobivaju i ulaznicu za Plitvička jezera, majicu, obrok nakon utrke i drugo, a predviđene su i novčane nagrade u kategoriji maratona i polumaratona.[41] Što se tiče gastronomskog turizma, organiziraju se Dani lokalne, ali i vegetarijanske kuhinje u hotelu Grabovac.[42]

Mnogi se događaji održavaju s ciljem informiranja, kako lokalnog stanovništva, tako i turista, o važnosti očuvanja bioraznolikosti. U tu kategoriju spada Noć leptira i Noć šišmiša, koja uključuje radionice, predavanja, te prezentacije lova kukaca aktivnih noću.[43] Tu su još i Tjedan Parkova Hrvatske, Međunarodni dan bioraznolikosti i Dan zaštite prirode u Republici Hrvatskoj, koji su ove godine obilježavani od 22. do 27.5. U

[38] https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/aktivnosti/programi-obilaska-jezera/, 23.7.2018.
[39] https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/aktivnosti/planinarenje/, 23.7.2018.
[40] https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/aktivnosti/skijanje-i-sanjkanje/, 23.7.2018.
[41] https://plitvicki-maraton.com/hr/portfolio/33-plitvicki-maraton-maraton-42km/#1491952961495-9bb63d47-e39da0d5-44f4, 31.7.2018.
[42] https://np-plitvicka-jezera.hr/svibanjske-aktivnosti-u-np-plitvicka-jezera/, 31.7.2018.
[43] https://np-plitvicka-jezera.hr/noc-leptira/, 31.7.2018.

tom je razdoblju, Nacionalni park svojim posjetiteljima ponudio niz radionica, edukacija, te predstava za djecu, ali i povoljnije cijene ulaznica.[44]

Još se neke aktivnosti odvijaju u Parku tijekom godine, koje Plitvička jezera organiziraju u suradnji drugim turističkim atrakcijama u okolici, poput Adrenalin parka Plitvice i Baraćevih špilja, za koje posjetitelji Nacionalnog parka dobivaju popust.[45]

[44] https://np-plitvicka-jezera.hr/tjedan-parkova-hrvatske/, 31.7.2018.
[45] https://np-plitvicka-jezera.hr/svibanjske-aktivnosti-u-np-plitvicka-jezera/, 31.7.2018.

4. RAZVOJ TURIZMA U NACIONALNOM PARKU PLITVIČKA JEZERA

Način na koji se danas koristi prostor Nacionalnog parka Plitvička jezera i njegove okolice, utječe na to kako će ovo područje i turizam koji se na njemu odvija, izgledati u budućnosti. Ljudsko korištenje i boravak u Parku rezultira problemima koji mogu nepovratno oštetiti sve ono što čini Plitvička jezera turistički atraktivnom destinacijom. U skladu s tim shvaćanjima, treba razvijati turizam.

4.1. Problemi razvoja

Upravo je veliki broj posjetitelja, to jest masovni turizam ono što ugrožava ekološku vrijednost Plitvičkih jezera. Takav turizam dovodi do stvaranja gužvi u Parku i samim ulazima u Park. Osim što smanjuju sigurnost, gužve, zbog kojih se dugo čeka u redovima, onemogućavaju potpuni doživljaj i umanjuju kvalitetu iskustva posjetiteljima, što na njih može ostaviti slabiji dojam. Veliki broj turista posebno je opasan za prirodu, jer uzrokuje veće stvaranje otpada, kako od strane samih posjetitelja, tako i od strane smještajnih i ugostiteljskih objekata koji se nalaze unutar Nacionalnog parka.

Dio posjetitelja boravi i u apartmanima smještenim u naseljima oko Plitvičkih jezera, a zbog neuređenog sustava odvodnje otpadnih voda i propusnog krškog terena, voda završava u jezerima i time uništava glavnu atrakciju ovog područja, te živi svijet u njoj. Pretjerana i nagla apartmanizacija, koja nije usklađena s gradnjom prateće infrastrukture, kao što su vodovod i kanalizacija, mogla bi, tijekom sušnih ljetnih mjeseca, dovesti i do presušivanja Velikog slapa, iz kojeg se crpi voda za kućanstva.[46]

Tu je naravno i zagađenje bukom koje stvaraju gomile ljudi, čime se uznemiravaju životinje, kao i prometom u okolici Parka. Nakon što su granice proširene 1997., kako bi cijelo slivno područje jezera bilo uključeno u Park, cesta D52, koja je prije prolazila rubom Plitvičkih jezera, sada prolazi kroz Park. S obzirom na ulogu te ceste, za javni prijevoz i prijevoz nafte i goriva do Bihaća, ona može ozbiljno zagaditi i ugroziti ovaj zaštićeni prostor.[47] Iako u Nacionalnom parku Plitvička jezera postoje propisana pravila ponašanja kojih bi se svi gosti trebali pridržavati, teško je kontrolirati

[46] https://www.vecernji.hr/vijesti/velikom-slapu-na-plitvickim-jezerima-prijeti-presusivanje-1174102, 3.8.2018.
[47] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 24. https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.

veliku masu ljudi i pravovremeno reagirati ako ih netko krši, posebno zbog malog broja čuvara.[48]

S obzirom na to da utječe na osnovni fenomen ovog područja, veliki problem je i proces eutrofikacije, to jest obogaćivanje voda hranjivim tvarima, koji se ubrzava zbog čovjekovog djelovanja kroz turizam, poljoprivredu i stvaranje otpadnih voda. Iako se radi o prirodnom procesu, ubrzavanje istog dovodi do naglog obrastanja rubnih zona jezera. Tako se smanjuje cirkulacija vode, više se zadržavaju organske tvari, te se usporava stvaranje sedre i ugrožava statika barijera, zbog čega može doći do urušavanja.[49] Također, s obzirom na sve manji broj stoke koja odlazi na ispašu, travnjačke površine zarastaju, te se tako smanjuje raznolikost krajobraza i biljnih vrsta, umjesto da se upravo autohtone vrste, poput ličke pramenke, koriste za održavanje različitosti i bogatstva.[50]

Potvrda o ozbiljnosti situacije je i činjenica da je UNESCO, 2017. godine, iznjeo stav o mogućnosti stavljanja Plitvičkih jezera na Popis svjetske baštine u opasnosti, te time micanja s Liste svjetske baštine. Takav bi potez bio negativna promocija za turizam u ovom Nacionalnom parku, ali i hrvatski turizam u cijelosti. Kako do istog ne bi došlo, UNESCO je izdao i deset preporuka koje bi se trebale prihvatiti kako bi se stanje u Parku popravilo, uključujući i izradu Akcijskog plana upravljanja posjetiteljima, poticanje lokalne ekopoljoprivrede i nadzor kvalitete voda.[51]

Turizam temeljen na masovnosti i kvantiteti umjesto kvalitete ne utječe samo na prirodu i bioraznolikost, već i na lokalno stanovništvo. Iako dovodi do zarade i zapošljavanja, odvija se pretežno tijekom ljetne sezone. Sezonalnost dodatno ugrožava okoliš jer se turistička posjećenost koncentrira na kratak vremenski period, a to znači i rad velikog broja stanovnika isključivo u sezoni. Takva situacija uzrok je i nižih cijena rada, s obzirom na to da zbog velike potražnje za poslom, ljudi pristaju na uvjete koji su im ponuđeni.

[48] https://www.vecernji.hr/vijesti/velikom-slapu-na-plitvickim-jezerima-prijeti-presusivanje-1174102, 3.8.2018.
[49] Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, str. 24. https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.
[50] Ibid. str. 26.
[51] https://www.vecernji.hr/vijesti/velikom-slapu-na-plitvickim-jezerima-prijeti-presusivanje-1174102, 3.8.2018.

Zbog prilagođavanja željama i potrebama turista, te turističkim trendovima, mijenja se način gradnje i gastronomska ponuda, te se tako gubi autentičnost i tradicionalne vrijednosti. Takvo podređivanje načina života turizmu, može uzrokovati nezadovoljstvo domicilnog stanovništva, prije svega onih koji se ne bave turističkim djelatnostima. To se posebno javlja ako dolazi do rasta cijena, ne samo ulaznica za Nacionalni park, već i osnovnih potrepština, što stanovništvo i domaći turisti ne mogu pratiti zbog nižeg standarda (Istraživanje tržišta u turizmu javne ustanove Nacionalni park „Plitvička jezera“, str. 13.,14., 3.8.2018.).[52]

Svi ti problemi negativno utječu na ekologiju, stanovnike tog područja, ali i na sam turizam, čiji je razvoj otežan. Pažnja je usmjerena na profit i broj posjetitelja, što uglavnom radi štetu, a može koristiti samo pojedincima, te je posebno ne održivo u zaštićenim područjima poput Plitvičkih jezera.

4.2. Budući razvoj turizma

Kako se trenutna situacija ne bi dodatno pogoršala, nužno je uvesti određene promjene u funkcioniranje Parka i razvoj turizma u istom. Prije svega, potrebno je provesti smjernice koje su dane od strane UNESCO-a sa svrhom zadržavanja Plitvičkih jezera na Listi svjetske baštine.

S obzirom na to da je to ključni problem, umjesto masovnom turizmu, trebalo bi se usmjeriti prema specifičnim oblicima turizma. To bi dovelo do kvalitetnije i raznolikije ponude turističkih usluga i događanja, a omogućilo bi i da se zadovolje potrebe različitih skupina turista, koji imaju specifične interese.

Istraživanja su pokazala, da kad je u pitanju motivacija turista za dolazak u Hrvatsku, upoznavanje prirodnih ljepota nalazi se na četvrtom mjestu. Iako razgledavanje područja poput Plitvičkih jezera nije prioritet za većinu posjetitelja, upravo ih raznolikost ponude može privući. Prva tri mjesta, među motivima turističkog dolaska, zauzimaju opuštanje, nova iskustva i gastronomija, a za prirodnim ljepotama, slijede zabava, rekreacija, te kulturna baština i događaji. Upravo se na tim interesima može temeljiti i upotpuniti turistička ponuda Nacionalnog parka Plitvička jezera. Na taj bi se način skrenulo zanimanje s isključivo prirodnih atrakcija, te bi se turizam koncentrirao na rubna područja i područja uz Park. Time bi se umanjio pritisak turizma

[52] Sertić, T., Istraživanje tržišta u turizmu javne ustanove Nacionalni park „Plitvička jezera“, https://repozitorij.velegs-nikolatesla.hr/islandora/object/velegs:379/preview, 3.8.2018.

na zaštićeno područje. Također, u proširivanju ponude pomaže i mogućnost razvoja kongresnog i poslovnog turizma, s obzirom na nekoliko kongresnih dvorana i dvorana za sastanke u hotelima.

Kao glavni izvor informacija, navodi se, prije svega internet, te mediji i preporuke od bližnjih. Internet služi kao jednostavan i brz izvor svih potrebnih podataka za potencijalne goste, te način za rezervaciju ulaznica i smještaja iz udobnosti vlastitog doma, u ilo kojem trenutku. S obzirom na te podatke, promociju parka treba vršiti putem tih kanala, kroz web stranice, društvene mreže i objavama u medijima. Uz to, treba se brinuti o svakom pojedinom gostu i kvalitetnom uslugom i osobljem pružiti što bolji doživljaj Nacionalnog parka.[53]

Temelj svakog turističkog razvoja unutar zaštićenih prirodnih prostora je u održivosti. Taj se pojam spominje još početkom 18. stoljeća u kontekstu održavanja šumskih prostora koji su se pretjerano uništavali. U tome je vidljiva veza između održivog razvoja i prirode, od samog početka korištenja tog pojma. Isti se način razvijanja primjenjuje i u turizmu. Pod pojmom održivog turizma podrazumijeva se turizam koji uzima u obzir potrebe budućih generacija, a ne samo sadašnjih, te učinke koje će turizam imati u budućnosti na gospodarstvo, društvo i okoliš. Također, takav turizam brine za potrebe posjetitelja, lokalnog stanovništva i svih dionika, te za sam okoliš. Održivi turizam, potrebno je razvijati i na Plitvičkim jezerima. Stoga, u budućim planiranjima turističkog razvoja, nužno je voditi brigu o svima koji sudjeluju i na koje taj razvoj utječe, te posvetiti pažnju svim oblicima održivosti, to jest ekonomskoj, ekološkoj i sociokulturnoj održivosti.[54]

Kako bi se postigla održivost turizma, kvaliteta ponude i zadovoljstvo svih uključenih, mora se početi od onih koji stvaraju turističku ponudu, obavljaju djelatnosti iz područja turizma i reguliraju rad Parka, točnije od ugostiteljskih i smještajnih objekata i Uprave Nacionalnog parka. Njihov se rad i funkcioniranje treba temeljiti na društveno odgovornom poslovanju, to jest DOP-u. Društveno odgovorno poslovanje je koncept koji podrazumijeva da poslovni subjekt, u suradnji s ostalim dionicima, dobrovoljno

[53] Institut za turizam 2017. ljeto TOMAS http://www.iztzg.hr/UserFiles/file/novosti/2018/TOMAS-Ljeto-prezentacija-2017-06_02_2018-FIN.pdf, 6.8.2018.
[54] Vukonić, B., Keča, K., Turizam i razvoj: pojam, načela, postupci, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2001., str. 190.-193.

pridonosi boljem društvu i čišćem okolišu.[55] Takav način poslovanja započeo je 1983. godine, te ga sve više poduzeća počinje primjenjivati zbog koristi koje im on donosi. Društveno odgovorno poslovanje povećava udio na tržištu, te privlači i zadržava investitore i zaposlenike. Upravo bi takav pozitivan učinak imao i na sve poslovne subjekte na prostoru Plitvičkih jezera i okolice., kao i na lokalno stanovništvo. Primjenom DOP-a, povećala bi se kvaliteta usluge, privukli bi se posjetitelji, a koristilo bi i kod promocije Nacionalnog parka.[56]

U svrhu smanjivanja negativnog utjecaja na okoliš i očuvanja prirodne vrijednosti Plitvičkih jezera, jedan od glavnih poteza koji se mora poduzeti je ograničavanje broje posjetitelja. Na tom se planu već počelo raditi, pa su iz istog razloga, u 2018. godini, podignute cijene ulaznica do čak 250 kn za razdoblje srpnja i kolovoza. Kako se ne bi visokim cijenama onemogućio dolazak domaćih turista, te kako bi se njihov broj i povećao, previđeno je sniženje cijena za domaće posjetitelje u jednom tjednu tijekom jeseni i proljeća, ali i simbolične cijene za izlete osnovnoškolaca. Također, u regulaciji broja gostiju, pomoći će i nova mogućnost kupnje ulaznica preko interneta. Time ne samo da će se olakšati i ubrzati postupak kupovine za turiste, već će se na ulazima moći kupiti ulaznica samo ako Park već nije popunjen, dok će oni s rezerviranom ulaznicom i vremenom ulaska, moći ući unutar pola sata odabranog vremena. Rezervacija će smanjiti i redove i gužve, čime će se posjetiteljima omogućiti bolji doživljaj.[57]

Kako bi se riješili barem neki problemi, te kako bi se ovo zaštićeno područje koristilo na održivi način, budući razvoj turizma odvijat će se u skladu s novim Prostornim planom. S tim je ciljem, u travnju 2018. godine, Vlada Republike Hrvatske odlučila da će se izraditi Izmjena i dopuna Prostornog plana područja posebnih obilježja Nacionalnog parka Plitvička jezera.[58]

[55] Kotler, P., Lee, N., DOP - Društveno odgovorno poslovanje: suvremena teorija i najbolja praksa, M.E.P. Consult, Zagreb, 2011., str. 15.
[56] Ibid. str. 21.-28.
[57] https://www.vecernji.hr/lifestyle/plitvicka-jezera-andjelko-novosel-nacionalni-park-turizam-1179383, 9.8.2018.
[58] http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=10793, 9.8.2018.

5. ZAKLJUČAK

Na kraju, može se zaključiti da je Nacionalni park Plitvička jezera jedan je od najbitnijih dijelova turističke ponude Hrvatske. To pokazuju i statistički podaci o velikom broju posjetitelja i noćenja na području Općine Plitvička jezera. Značaj ovog prostora prepoznat je već u 19. stoljeću, od kada se, na tom mjestu, razvija turizam.

Upravo je zbog turističkog razvoja i problema koje on može uzrokovati, nastala potreba za zaštitom ovog područja i informiranjem domaćeg stanovništva, ali i turista, o važnosti očuvanja Plitvičkih jezera, staništa i biljnih i životinjskih vrsta. Iz tog je razloga ovaj prostor proglašen Nacionalnim parkom, te su, za one koji borave u njemu, predviđena jasno definirana pravila ponašanja. Bogatstvo biljnih i životinjskih vrsta, jedinstvenost ekološkog procesa sedrenja, te bogata kulturno-povijesna baština, nisu atraktivne samo izletnicima, već i znanstvenicima koji vrše istraživanja na Plitvičkim jezerima.

Ostaci gradina, mlinovi, lugarnice i drugi gospodarski objekti, tradicionalne ličke kuće, te prvi smještajni i ugostiteljski objekti, baš kao i jezera i slapovi, endemi, te zaštićene vrste, pokazatelj su velikih mogućnosti stvaranja raznolike ponude. Osim ekološkog i kulturnog, razvijaju se i oblici sportsko-rekreacijskog, kongresnog, te gospodarskog turizma, a prostor Parka koristi se i u edukativne, zabavne i istraživačke svrhe.

Sve navedeno, potvrđuje da je Plitvička jezera potrebno štititi u najvećoj mogućoj mjeri, a da se pritom nastavi kvalitetan turistički razvoj i da se ne umanji iskustvo posjetitelja. Također, pri planiranju budućih turističkih aktivnosti, pažnju treba usmjeriti prema očuvanju autentičnosti kraja i osiguravanju najboljeg mogućeg doživljaja za turiste.

LITERATURA

Tiskani izvori:

Brlić, I., Lička društva za poljepšanje mjesta – početci zaštite ličkih kulturnih i prirodnih osobitosti, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Gospić, 2014.

Institut za turizam 2017. ljeto TOMAS

http://www.iztzg.hr/UserFiles/file/novosti/2018/TOMAS-Ljeto-prezentacija-2017-06_02_2018-FIN.pdf, 6.8.2018.

Izvješće o radu Turističke zajednice općine Plitvička jezera https://www.discoverplitvice.com/wp-content/uploads/Izvje%C5%A1%C4%87e-o-radu-Turisti%C4%8Dke-zajednice-Op%C4%87ine-Plitvi%C4%8Dka-jezera-od-01.01.2017.-do-30.09.2017..pdf, 1.8.2018.

Kotler, P., Lee, N., DOP - Društveno odgovorno poslovanje: suvremena teorija i najbolja praksa, M.E.P. Consult, Zagreb, 2011.

Meštrov, M. i dr., Plitvička jezera, Zagreb 1998

Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2017/10/NPplitvice-plan-upravljanja.pdf?x92898, 16.7.2018.

Prostorni plan područja posebnih obilježja Nacionalnog parka Plitvička jezera

http://www.mgipu.hr/doc/PPNPPlitvicka_jezera/00_PPPPO_NP_PJ_K1_ODLUKA_Odredbe_NKP.pdf, 9.8.2018.

Sertić, T., Istraživanje tržišta u turizmu javne ustanove Nacionalni park „Plitvička jezera“, Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću, Gospić, 2017.

https://repozitorij.velegs-nikolatesla.hr/islandora/object/velegs:379/preview, 3.8.2018.

Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2017

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2017/sljh2017.pdf, 1.8.2018.

Vukonić, B., Keča, K., Turizam i razvoj: pojam, načela, postupci, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2001.

Internetski izvor:

Osnovne informacije i jezera - Položaj, Proglašenje Nacionalnog parka, Temeljni fenomen (30.6.2018.), Gornja i Donja jezera (2.7.2018.)

https://np-plitvicka-jezera.hr/o-parku/opcenito/ (30.6.2018./ 2.7.2018.)

Speleološki objekti

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/krski-krajobraz/ (12.7.2018.)

Šume

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/raznolikost-stanista/sume/ (12.7.2018.)

Travnjaci

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/raznolikost-stanista/travnjaci/ (13.7.2018.)

Flora

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/flora/ (13.7.2018.)

Fauna

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/fauna/ (13.7.2018.)

Gljive

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/gljive-i-lisajevi/ (13.7.2018.)

Lička pramenka

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/izvorne-pasmine/ (13.7.2018.)

Kulturno-povijesna baština - Gradina Krčingrad (16.7.2018.), Prvi smještajni objekti, Hotel Plitvice, Gospodarski objekti, Hidroelektrana Burget i zaštićeni kulturni krajolik

https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/kulturno-povijesna-bastina/ (16./17.7.2018.)

Prvo spominjanje Plitvičkih jezera u literaturi

http://www.poslovniturizam.com/destinacije/plitvicka-jezera/28/obilazak-parka/ (5.8.2018.)

Turistička infrastruktura - Infrastruktura, Hoteli (19.7.2018.), Kampovi (20.7.2018.)

https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/hoteli-i-kampovi/ (19./20.7.2018.)

Ugostiteljski objekti - Restorani, Ostali ugostiteljski objekti

https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/ugostiteljstvo/ (21.7.2018.)

Pravila ponašanja u Parku

https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/pravila-ponasanja/ (22.7.2018.)

Programi obilaska jezera

https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/aktivnosti/programi-obilaska-jezera/ (23.7.2018.)

Planinarske staze

https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/aktivnosti/planinarenje/ (23.7.2018.)

Skijalište u naselju mukinje

https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/aktivnosti/skijanje-i-sanjkanje/ (23.7.2018.)

Plitvički maraton

http://plitvicki-maraton.com/hr/portfolio/33-plitvicki-maraton-maraton-42km/ (31.7.2018.)

Dani lokalne kuhinje u hotelu Grabovac

https://np-plitvicka-jezera.hr/dani-lokalne-kuhinje-hotel-grabovac/ (31.7.2018.)

Dani vegetarijanske kuhinje u hotelu Grabovac

https://np-plitvicka-jezera.hr/dani-vegetarijanske-kuhinje/ (31.7.2018.)

Noć leptira

https://np-plitvicka-jezera.hr/noc-leptira/ (31.7.2018.)

Noć šišmiša

https://np-plitvicka-jezera.hr/noc-sismisa-2017/ (31.7.2018.)

Tjedan Parkova Hrvatske, Međunarodni dan bioraznolikosti i Dan zaštite prirode u Republici Hrvatskoj

https://np-plitvicka-jezera.hr/tjedan-parkova-hrvatske/ (31.7.2018.)

NP Plitvička jezera + Adrenalin park Plitvice, NP Plitvička jezera + Baraćeve špilje

https://np-plitvicka-jezera.hr/svibanjske-aktivnosti-u-np-plitvicka-jezera/ (31.7.2018.)

Problemi turizma na Plitičkim jezerima

https://www.vecernji.hr/vijesti/velikom-slapu-na-plitvickim-jezerima-prijeti-presusivanje-1174102 (3.8.2018.)

Ograničavanje broja posjetitelja

https://www.vecernji.hr/lifestyle/plitvicka-jezera-andjelko-novosel-nacionalni-park-turizam-1179383 (9.8.2018.)

Izmjene i dopune Prostornog plana područja posebnih obilježja Nacionalnog parka Plitvička jezera

http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=10793 (9.8.2018.)

POPIS PRILOGA

Popis slika:

Slika 1. Položaj Nacionalnog parka Plitvička jezera na karti Republike Hrvatske

(https://hotel-mirni-kutak.hr/izleti/plitvicka-jezera/, 5.8.2018.)

Slika 2. Jezero Novakovića Brod

(https://www.svesnizeno.hr/grupna-kupovina-popusti-akcije-snizenja/putovanja/plitvicka-jezera-cjelodnevni-izlet-s-prijevozom-do-najveceg-slapa-hrvatske/25287.html, 28.7.2018.)

Slika 3. Gospina papučica

(https://www.plantea.com.hr/gospina-papucica/, 28.7.2018.)

Slika 4. Gradina Krčingrad, Slika 5. Turistička kuća, Slika 6. Lugarnica Prijeboj

(https://np-plitvicka-jezera.hr/prirodna-i-kulturna-bastina/kulturno-povijesna-bastina/, 23.7.2018., 5.8.2018.)

Slika 7. Cjenik jednodnevnih ulaznica

(https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/cjenik/, 5.8.2018.)

Slika 8. Hotel Jezero

(https://www.booking.com/hotel/hr/jezero.hr.html, 23.7.2018.)

Slika 9. Lička kuća

(https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/ugostiteljstvo/nacionalni-restoran-licka-kuca/, 23.7.2018.)

SAŽETAK

Plitvička jezera su prvi i najveći nacionalni park u Hrvatskoj, osnovan radi zaštite fenomena stvaranja sedrenih barijera, kojim nastaju jezera. Nalaze se na području Ličko-senjske i Karlovačke županije, između Male Kapele i Ličke Plješivice. Veliku vrijednost ovog područja potvrdio je i UNESCO, uvrštavanjem na Listu svjetske baštine.

Turistička valorizacija Nacionalnog parka temelji se na očuvanoj prirodi i bioraznolikosti, ali i na kulturno-povijesnoj baštini koja se nalazi na području Parka i njegove okolice. Glavna atrakcija su Gornja i Donja jezera, njih ukupno 16. Turizam se počeo razvijati još u drugoj polovici 19. stoljeća, gradnjom prvih smještajnih objekata, a danas je prerastao u masovni oblik turizma. Takvo iskorištavanje zaštićenog prirodnog prostora dovodi do mnogih problema koji bi mogli ugroziti sve ono na čemu se turizam Plitvičkih jezera temelji.

Iz tog je razloga nužno promijeniti način na koji funkcionira turizam Parka i naselja oko njega. Prije svega, to bi se ostvarilo iskorištavanjem mogućnosti za razvoj selektivnih oblika turizma, omogućavanjem autentičnih i kvalitetnih doživljaja, te ograničavanjem broja posjetitelja.

Ključne riječi: nacionalni park, Plitvička jezera, turizam, razvoj, prirodna baština, kulturno-povijesna baština

SUMMARY

The Plitvice Lakes are the first and largest national park in Croatia, founded to protect the phenomenon of creation of travertine barriers, which creates lakes. They are located in the area of Lika-Senj and Karlovac County, between Mala Kapela and Lička Plješivica. The great value of this area has also been confirmed by UNESCO, by incorporating it into the World Heritage List.

The tourism valorization of the National Park is based on preserved nature and biodiversity, as well as on the cultural and historical heritage of the Park and its surroundings. The main attractions are the Upper and Lower Lakes, 16 of them in total. Tourism has begun to develop in the second half of the 19th century, with the construction of the first accommodation facilities, and today it has grown into a mass tourism form. Such exploitation of protected natural space leads to many problems that could endanger everything that Plitvice Lakes tourism is based on.

For this reason, it is necessary to change the way in which tourism of the Park and settlements around it operate. Above all, this would be achieved through the exploitation of opportunities for the development of selective forms of tourism, the enabling of authentic and quality experiences and the limitation of the number of visitors.

Keywords: national park, Plitvice lakes, tourism, development, natural heritage, cultural and historical heritage